

Antti Karhulahti
Tampereen yliopisto, kasvatustieteen ja kulttuurin tiedekunta
Työväen sivistyksen tutkimustyöpaja, 12.2.2019 klo 10-13

Vertaisryhmämentorointi vapaassa sivistystyössä

Tutkin pro gradu -opinnäytetyössäni Verme2-kehittämishankkeeseen liittyviä vertaisryhmämentoroinnin (verme) malleja kansalais- ja kansanopistoissa. Tutkimukseni tavoitteena on arvioida vertaisryhmämentoroinnin malleja ja niiden toimivuutta oppilaitosorganisaation näkökulmasta. Tutkimukseni liittyy vapaaseen sivistystyöhön ja sen asemasta käytävään keskusteluun, johon olennaisena osana liittyy elinikäinen oppiminen koulutuspoliittisena ideologiana.

Tutkimuksen aihe nousee vertaisryhmämentorointi-konseptista, jonka avulla tuetaan työntekijöiden oppimista ja työhyvinvointia pienryhmätyöskentelyn avulla. Verme-toiminta perustuu ajatukseen, että kaikki opetus- ja kasvatustyössä voivat oppia toisiltaan. Vermellä on yhtymäkohtia mm. työnohjaukseen sekä perinteiseen mentorointiin. Vermessä korostuvat kollegiaalisuus, vertaisuus sekä ennaltaehkäisevä ammatillisen- ja työhyvinvoinnin tukeminen. Verme-konseptia on kehitetty vuodesta 2007 lähtien yhteistyössä tutkijoiden, opettajien ja opettajakouluttajien kanssa.

Verme-toimintamallin taustalla on useiden vuosien tutkimus- ja kehitystyö. Koulutuksen tutkimuslaitos osana Jyväskylän yliopistoa on aloittanut verme-hankkeen ja myöhemmin mukaan on tullut opetusministeriö, koulutuksen järjestäjät sekä Osaava-ohjelma. Suomen opettajien koulutusta järjestävien korkeakoulujen verkosto on saanut vuosille 2017–2019 rahaa Vermen laajentamiseen peruskoulusta koko koulutuksen kentälle. Rahoittava taho on opetus- ja kulttuuriministeriön opettajankoulutuksen kehittämisohjelma, jonka kautta on käynnistetty useita Verme-pilotteja. Tamk on vastannut vapaan sivistystyön pilotti-koulutuksen järjestämisestä, johon tutkimukseni liittyy.

Oletan, että tutkimustulokseni ovat samansuuntaisia aikaisempien tapaustutkimusten kanssa, joissa on tutkittu verme-konseptia peruskoulun opettajien ja ammattiopettajien työmuotona. Näissä tutkimuksissa kunnan ja rehtorin asenteella on ollut ratkaiseva merkitys verme-toiminnan juurruttamisessa oppilaitoksiin. Tapaustutkimuksissa ilmeni myös, että kokonaistyöajan käyttöönotto edistäisi verme-toiminnan toteuttamista, varsinkin niiden opettajien kohdalla, joiden palkkaus perustuu pidettyihin oppitunteihin. Edellä mainittu sisältää yhtäläisyyksiä koskien vapaan sivistystyön tuntiopettajia, joiden palkkaus on myös oppituntimääriin perustuva.

Osallisuus verme-toimintaan edistää todennäköisesti työyhteisöön kuuluvuutta koskien erityisesti vapaan sivistystyön sivutoimisia tuntiopettajia. Toisaalta verme-toiminnassa saattaa olla suurempaa vaihtuvuutta osallistujien kesken verrattuna peruskouluun ja ammattiopetukseen. Tähän vaihtuvuuteen voi olla syynä edellä mainittu opetustyön sivutoimisuus. Verme-toiminnan jatkuvuuteen vaikuttanee myös sen virallinen tunnustaminen omaksi työmenetelmäkseen vapaan sivistystyön oppilaitoksessa. Edellä mainitussa verme-toiminnan tunnustamisessa oppilaitosjohdon rooli lienee merkittävä. Toisaalta vapaa sivistystyö korostaa nimensä mukaisesti vapautta, joten on mahdollista, että verme-toiminta ei saa virallista asemaa vapaan sivistystyön oppilaitoksissa. Tässä tapauksessa verme-toiminnan toteuttaminen jää todennäköisesti yksittäisten aktiivien vastuulle.